תלמיד שנידה לכבודו נדויו נידוי דתניא

שנודה לרב מנודה לתלמיד מנודה 6

לתלמיד אינו מנודה לרב לרב הוא דאינו

מנודה הא לכולי עלמא מנודה למאי • אי

[א] במילי דשמיא יאין חכמה ואין תבונה

ואין עצה לנגד ה' אלא לאו לכבוד עצמו

אמר רב יוסף צורבא מרבגן בעביד דינא

לנפשיה במילתא דפסיקא ליה' י ההוא צורבא

מרבנן דהוו סנו שומעניה א"ר יהודה היכי

ליעביד לשמתיה צריכי ליה רבנן לא לשמתיה

קא מיתחיל שמא דשמיא א"ל לרבב"ח מידי

שמיע לך בהא א"ל הכי א"ר יוחגן י' מאי דכתיב

2 כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו

מפיהו כי מלאך ה' צבאות הוא י אם דומה

הרב למלאך ה' יבקשו תורה מפיו ואם לאו

אל יבקשו תורה מפיו שמתיה רב יהודה

לסוף איחלש רב יהודה אתו רבגן לשיולי

ביה ואתא איהו גמי בהדייהו כד חזייה רב

יהודה חייך אמר ליה לא מסתייך דשמתיה

לההוא גברא אלא אחוכי נמי חייך בי א"ל

לאו בדידך מחייכנא אלא דכי אזלינא לההוא

עלמא בדיחא דעתאי דאפילו לגברא כוותך

מיים הנהה ייד סימן שלד סעיף יו: סמ ב מיי פייב מהלי סנהדרין הלכה יב

טוש"ע ח"מ סימן ד: ע ג מיי פ"ו מהלי ח"ת הלי יד ופ"ו הלכה א טוש"ע י"ד ופ"ו הלכה א טוש"ע י"ד סימן שלד סעיף מב וסעיף

ומיי' פ"ד מהלכות ת"ת הל' א טוש"ע י"ד סי' רמו סעיף ח]:

עא ה מיי׳ פ״ו מהלכות ת״ת שם ופ"ו מהל' ממרים הלכה ט טוש"ע י"ד [סי' רמ סעי' כן וסי' שלד סעיף מג: עב ו מיי' פ"ו מהלכות ת"ת שם. טוש"ע שם סעיף לט

וסעיף מג: עג ז מיי׳ שם פ״ו הלי י: עד ח מיי׳ שם הלי א טוש״ע שם סעי׳ מב: עה ט מיי׳ שם הלכה יא טוש"ע שם סעי׳ לג:

עו י מיי׳ שם הלכה א טוש״ע רבינו חננאל (המשך) יבקשו מפיהו כי מלאד ה׳ צבאות הוא, אם דומה הרב למלאך ה' צבאות יבקשו תורה מפיהו ואם לאו אל בקטר הודה מכיות שבייה רב יהודה, ולא שרייה לשמתיה לא הוא ולא ר׳ בדיחנא. דאפילו לגברא רבא בו הגא, ואפילו לגבוא ובא כי האי לא חניפי ליה. ולא אשכח חד דשרי ליה, עד

דטרקיה זיבורא אאמתיה ושכיב, עילויה למערתא דחסידי, ולא קיבלוה. עיילוה למערתא דדייני וקיבלוה. מאי סני שומעניה, דעבד כר אילעאי, דתניא ר' אליעאי הזקז אומר אם רואה אדם ולשמוח בשמחה המרגילה לידי עבירה כגון זה, (אמר) למקום שאין מכירין אותו וילבש שחוריז ויתכסה חפץ. כגון אכילה ושתיייה במיני זמר וכיוצא בהז. אבל דבר עבירה שיש בה דין אדם או דין שמים, ואפילו חייבי לאויז או חייבי עשה. וכל שכן למעלה שאיסורן איסוו אלעאי ואפילו בסתר. אלא שאמר לעשות. ואפילו דברים הללו לא התירז לו. אלא אמר כמשיא עצה לעשות כך כדי . להבריח [נ"א: להבטיח] את יצרו להשלים תאותו. וכיוז ועטוף שחורין משתבר יצרו ונמנע ואינו עושה. וזה ונתעטף שחורים, ואחר זה כגון [נ"א: כמו] שהיה עושה ולפיכך שמתיה רב יהודה. תנא דבי ר' ישמעאל ולפני עור לא תתן מכשול, זה המכה בנו הגדול. שכיוז ומכה אביו, (זה) ונמצא כי אביו גורם לו והכשילו. ריש אתא ההוא גברא אכיל תאיני, רמא ביה קלא. לא אשגח

ליהוי ההוא גברא בשמתא.

תלמיד הכם שנידה לכבודו. כבר פירשתי למעלה יו עביד (איניש) במרך היו שכו אאמתו ויש מפרשים מדה כנגד מדה משום [פש] [א] מיי פ"ו מהלי מכה יד טוש"ע דנחשד בזנות: ללא קיבלוהו. דהדרה ליה עכנה: דעבר אדרבי אידעאי. ולכך לא קיבלוהו אע״פ שהיה תלמיד חכם וי״ג דעבד כר׳ אילעאי ומשום הכי קיבלוהו דייני:

אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו. וכתב ר״ח חס ושלום לא הותר לו לעשות עבירה אלא ע"י כך יכנע לבו בפ"ק דקדושין (דף מ. ושם) פירשתי:

בידור מי נתחייבתי לך. אע״פ שמשמתין בעבור ממון כדאמרינן לעיל (דף טו.) הני מילי לממונא י"ל שהיה לו לקרותו לב"ד תחילה שמא יפרע ועוד דבב"ד נמי לריך שני וחמישי ושני כדפירשתי לעיל וכדמשמע בפרק הגוזל בתרא (ב"ק דף היג.) ולא דמי לאיסורא ^{ט)} (דמכין) לאלתר כדאמר י בההוא גברא דקאכל תמרי שנשרו בשבת וכן [ריש] פרק הדר (עירובין דף סג.) ובשם רבינו תם שמעתי שהיו רגילין באותו מקום שאוכלין באילנות ונותן דמים והשתא

לא היו עוברים על הגול: משמית נפשיה. משום לער שלריך לנדות ת״ח א״נ כדי שיהא זכור להתיר והא דלא התיר לחבירו מתחילה כדאמרינן בשבועות פרק קמא (דף יד.) יבא זכאי ויכפר על החייב לכך טוב כשיתיר לחבירו שיהא הוא מותר קודם: שלא

לא חניפי ליה נח נפשיה דרב יהודה אתא לבי מדרשא אמר להו שרו לי אמרו ליה רבנן גברא דחשיב כרב יהודה ליכא הכא דלישרי לך אלא זיל לגביה דר' יהודה גשיאה דלישרי לך אזל לקמיה א"ל לר' אמי פוק עיין בדיניה אי מיבעי למישרא ליה שרי ליה עיין ר' אמי בדיניה סבר למישרא ליה עמד ר' שמואל בר נחמני על רגליו ואמר ומה שפחה של בית רבי לא נהגו חכמים קלות ראש בנידויה שלש שנים יהודה חבירינו על אחת כמה וכמה א"ר זירא מאי דקמן דאתא האידנא האי סבא בבי מדרשא דהא כמה שני לא אתא ש"מ לא מיבעי למישרא ליה לא שרא לִיה נפק כי קא בכי ואזיל אתא זיבורא וטרקיה אאמתיה ושכיב עיילוהו למערתא דחסידי ולא קיבלוהו עיילוהו • למערתא דדייני וקיבלוהו מ"ם דעבד כר' אילעאי דתניא ^מ ר' אילעאי אומר אם רואה אדם שיצרו מתגבר עליו ִילך למקום שאין מֶכירין אותו וילבש שחורים ויתעמף שחורים ויעשה מה שלבו חפץ ואל יחלל שם שמים בפרהסיא שפחה של בית רבי מאי היא דאמתא דבי רבי חזיתיה לההוא גברא דהוה מחי לבנו גדול האמרה ליהוי ההוא גברא בשמתא דַקעבר משום יולפני עור לא תתן

מכשול דתניא ולפני עור לא תתן מכשול במכה לבנו גדול הכתוב מדבר

ריש לקיש הוה מנטר פרדיםא אתא ההוא גברא וקאכיל תאיני רמא ביה קלא ולא אשגח ביה אמר ליהוי ההוא גברא בשמתא א"ל אדרבה ליהוי ההוא גברא בשמתא אם ממון נתחייבתי לך נידוי מי נתחייבתי לך אתא לבי מדרשא יא"ל שלו נידוי שלך אינו נידוי ומאי תקנתיה זיל לגביה דלִישרי לך לא ידענא ליה אמרו ליה זיל לגבי נשיאה דלישרי לך דתניא י נידוהו ואינו יודע מי נידהו ילך אצל נשיא ויתיר לו נדויו ∘ אמר רב הונא באושא התקינו אב בית דין שסרח אין מנדין אותו אלא אומר לו יהכבד ושב בביתך חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול השם ופליגא דריש לקיש יי דאמר ריש לקיש ייתלמיד חכם שסרח אין מנדין אותו בפרהסיא שנאמר יוכשלת היום וכשל גם נביא עמך לילה כסהו כלילה 🕫 מר זומרא חסידא כי מיחייב צורבא מרבגן שמתא ברישא משמית נפשיה והדר משמית לדידיה כי הוה עייל באושפיזיה שרי ליה לנפשיה והדר שרי ליה לדידיה י אמר רב גידל אמר רב בת"ח מנדה לעצמו ומיפר לעצמו אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתי צורבא מרבנן מעולם אלא כי קא מיחייב צורבא מרבגן שמתא היכי עביד כי הא " דבמערבא ' מימנו אנגידא דצורבא מרבגן ולא מימנו אשמתא מאי שמתא אמר רב שם מיתה ושמואל אמר שממה יהיה ומהניא ביה כי מיחיא בתנורא ופליגא דריש לקיש דאמר ריש לקיש כשם שנכנסת במאתים וארבעים ושמונה איברים כך כשהיא יוצאה יוצאה ממאתים וארבעים ושמונה איברים כשהיא נכנסת דכתיב י והיתה העיר חרם חרם בגימטריא מאתים וארבעים ושמונה הוו כשהיא יוצאה דכתיב 7 ברוגז רחם תזכור רחם בגימטריא הכי הוו אמר רב יוסף שדי שמתא אגנובתא דכלבא ואיהי דידה עבדה דההוא כלבא בהיכום א הכיל מסאני דרבנן ולא הוו קא ידעי מנו ושמתו ליה איתלי ביה נורא בגנובתיה ואכלתיה דהוה אכיל מסאני דרבנן ולא הוו קא ידעי מנו ושמתו ליה איתלי ביה נורא בגנובתיה ואכלתיה ההוא אלמא דהוה קא מצער ליה לההוא צורבא מרבנן אתא לקמיה דרב יוסף א"ל זיל שמתיה א"ל מסתפינא מיניה אמר ליה שקילי פתיחא עליה כל שכן דמסתפינא מיניה א"ל שקליה אחתיה בכדא

לבי מדרשא, אמרו לו. שלו אמרה המנדה למי שאינו צריך וחזר הוא ונידהו, נידוי השני נידוי. <mark>אמר רב הונא</mark> באושא התקינו אב בית [דין] שסרח אין מנדין אותו, אלא ארן[מרים] לו הכבד ושב בביתך, חזר וסרח מנדין אותו מפני חילול השם. ריש לקיש אמר תלמיד שסרח עייל לביתיה הוה 6) שרי ליה ברישא והדר שרי לנפשיה. אמר רב פפא תיתי לי דלא שמיתנא צורבא מרבנן מעולם. כי הא

דינה לנפשיה. דאמר ליה את מחייבת לי הכי והכי: דפסיקה ליה. שודאי הוא לו ולא ספק: סנו שומעניה. שיולאין עליו שמועות רעות: לריכי ליה רבנן. דחתריה דהוה רבהון: ואם לאו אל

> הא דלריכי ליה רבנן לאו כלום הוא דמוטב דלא ילפי מיניה: אחא איהו. האי מנודה נמי בהדייהו: מאי דקמן. כלומר היכי מתרמי דעל האי סבא ר' שמואל בר נחמני האידנא לבית המדרש: שמע מינה. דלהכי איתרמי דאתא האידנא לבי מדרשא דלאו מזליה הוא דלישרי ליה: וערקיה אחמתיה. נשכו למנודה בחמתו: ולא קבלוהו. דהדרא עכנא למערתא ולא פתחה פיה: דייני. ראשי ב"ד. וחסידים עדיפי מינייהו: מאי טעמא. קבלוהו: דעבד כרבי אילעאי וכו'. בהני שמועות רעות: מה שלבו הפד. עבירה והואיל ואין מכירין אותו שם ליכא חלול השם. (א) ואמר לן רבי משום רב האי גאון ויעשה מה שלבו חפץ רוצה לומר דודאי כיון שלבוש שחורים וכו׳ אני ערב בדבר שאינו חפץ מכאן ואילך בעבירה: **דקא עבר** משום ולפני עור לא חתן מכשול. דכיון דגדול הוא שמא מבעט באביו והוה ליה איהו מכשילו: שלך אינו נידוי. דלאו בדינא שמתיה: הכבד. בלשון הזה אומרים לו עשה עלמך כאדם שכבד עליו ראשו ושב בביתך בלשון כבוד אומר לו. (כ) לישנא אחרינא הכבד התכבד כבודך שתשב בביתך: כסהו. אל תבזה אותו בפרהסיא: כלילה. שחשיכה ואין אדם רואה: משמית נפשיה. משום יקרא דההוא לורבא מדרבנן: מימנו אנגידא. מלקות ומלקות יפה להם יותר משמתא והוו מלקי להו: ומהניא כי טיחיא בתנורת. כשומן שטוחין את התנור ונבלע בתוכו שאין יולא לעולם כלומר מכה לכל מאן דמשמתינן ליה דלא נפקח מיניה לעולם: **ופליגה דר"ש** ב"ל. דחמר יולחה: גנובחיה. זנב: דידה עבדא. ומלקי ליה: מסתפינה מיניה. דגברה חלמה הוא: שקיל פתיחא עלויה. כתוב עליו שמתח: שקליה. לכתב שמתח: ואחתיה

> יבקשו סורה. הואיל וסנו שומעניה

לעיל מו.], כ) חגיגה טו:ע"ש, ג) חגיגה טו. קדושין מ., ד) מנחות לנו:, כ) ונדרים ז:ו. ו) [נדרים ז: וע"ם דפריך פשיטא ומשני], 1) פסחים נב., מ) [דף טו. ד"ה שנידה], ט) [ל"ל דמנדין], י) [לא נמלא בשום מקום],

תורה אור השלם

 אֵין חָבְמָה וְאֵין הְּבוּנָה וְאֵין עַצָה לְנָגֶד יְיָ: יי. משלי כא ל בושלי כאל 2. בִּי שִּׁפְתֵי כֹהַן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹּרָה יְבַקְשׁוּ מִפִּיהוּ

פִי מַלְאַךְ יִי צְבָאוֹת הוא:

 הַכַּה הַכִּיתְ אֶת אֱדוֹם וּנְשְׂאֵךְ לְבֶּךְ הַכְּבֵד וְשַׁב בְּבִיתְרְ וְלְפָּה תִתְגָּרָה בְּרָעָה ונפלתה אתה ויהודה וְנָבְּיְנְיוּוֹ אֵנְיְנוּוֹ וִיוּוּיְוּוּ עִּמְּך: מלכים ב יד י 5. וְכָשַׁלְתָּ הַיּוֹם וְכָשַׁל גַּם ל. וְבְשֹׁלְתְ הַיּוֹם וְבְשׁל גַּם גָּבִיא עִפְּרְ לְּיְלָה וְדְמִיתִּי אַפֶּרְי הושע דה הושע דה היא וְבְּלְ אַשְׁרְ בָּה לֹייִ, רַק רְחַב הַזּוֹנְה תְּחָיָה הִיא וְכָל אֲשֶׁר הַזְּבְּתְ בַּי הָחַבְּאַתָה הַמַּלְאָכִים אֲשֶׁר טֶּוֹנְ רָנְבְּיְלְּבְּיִם בְּנָשֶּׁ שָׁלְחְנֵּוּ: יהושע ו יז 7. יְיָ שָׁמַעְתִּי שִׁמְעֲךָּ יָרַאתִי יְיָ פְּעֶלְךְ בְּקֶרֶב שְׁנִים חַיֵּיהוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תּוֹדִיעַ בְּרֹגֶּז רַחֵם תִּזְכּוֹר: חבקוק ג ב

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה מה שלבו כו' ואמר לן רבי. נ"ב ולפ"ז ה"ק מ"ע קבלוהו וכ"ה במקלת פרש"י: (3) ד"ה הכבד כו' לישנא אחרינא. נ"ב וכן משמע פי׳ החרא במלכים ב יד:

גליון הש"ם

גמ' אי במילי דשמיא. עיין תוס׳ סנהדרין דף ח ע״א ד״ה מפיקנא: שם למערתא דדייני וקיבלוהו. עי׳ שבת דף י ע״ל תוס׳ ד״ה לי ליכל: שם אמר רב הונא באושא התקינו. נכ"מ פ"ז

מוסף רש"י

רבינו חננאל

תלמיד חכ׳ שנידה לכבודו לרב לבדו. הא לכולי עלמא מנודה. והני מילי לכבוד עצמו, אבל במילי דשמיא אין . חכמה ואין תבונה לנגד ה׳. אמר רב יוסף צורבא מרבנן עביד דינא לנפשיה, במלתא וכיוצא בו. ההוא צורבא מרבנז דהוה סני שומעניה. . שהיה שם שמים מתחלל על ידו. כגון הא דגרסינן בסוף יום הכיפורים מי שיש בידו מתביישין משמועתו, היכי דמי דאמרי שרא ליה מריה לפלוני. אבל הא דאמר רב

כגון אנא דשקילנא בישרא כגון אנא דשקילנא בישרא כר, ודאמר ר' יוחנן כגון אנא דאי מסגינא ד' אמות בלא תורה ובלא תפילין. על עצמם בלבד אמרו ולא על זולתם, שהיו מחמירין הרבה על עצמם, הלא תראה שכל אחד כך אמר כגון אנא, אבל כולי עלמא כדאמרן. וכגון אלישע אחר שהיה מתעסק בספרי מינין ושותה במיני זמר, כדגרסינן זמר יווני לא פסק מביתו. אמרו עליו על אחר שהיה עומד מבית המדרש הרבה סיפרי מינים היו נושרין לו מחיקו. וגרסינן נמי השותה במיני זמר כר׳. וכל צורבא מרבנן דהכי עובדיה, מתקרי סנו שומעניה. ואמר רב יהודה בההוא צורבא מרבנן דהוו סני שומעניה כדאמרן, היכי נעביד ביה, נישמתיה, צריכי ליה רבנן, לא נשמתיה, קא מתחלל שם שמים. אמר ליה רבה בר בר חנה, הכי אמר ר' יוחנן, מאי דכתיב כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה